DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

6. november 2003 *

I sag C-413/01,

angående en anmodning, som Verwaltungsgerichtshof (Østrig) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Franca Ninni-Orasche

mod

Bundesminister für Wissenschaft, Verkehr und Kunst,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 48 (efter ændring nu artikel 39 EF),

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne C. Gulmann, V. Skouris (refererende dommer), F. Macken og N. Colneric,

generaladvokat: L.A. Geelhoed
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— den østrigske regering ved H. Dossi, som befuldmægtiget

— den danske regering ved J. Molde, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved W.-D. Plessing og M. Lumma, som befuldmægtigede

— det Forenede Kongeriges regering ved J. E. Collins, som befuldmægtiget, bistået af barrister C. Lewis

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved D. Martin og W. Bogensberger, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 27. februar 2003,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 13. september 2001, indgået til Domstolens Justitskontor den 17. oktober 2001, har Verwaltungsgerichtshof i medfør af artikel 234 EF forelagt to præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af EF-traktatens artikel 48 (efter ændring nu artikel 39 EF).

2 Disse spørgsmål er blevet rejst i forbindelse med en sag mellem Franca Ninni-Orasche og Bundesminister für Wissenschaft, Verkehr und Kunst (det østrigske ministerium for videnskab, transport og kunst) om sidstnævntes afslag på Ninni-Orasches ansøgning om uddannelsesstøtte i henhold til bestemmelserne i Studienförderungsgesetz (lov om uddannelsesstøtte) (BGBl., 1992/305).

Relevante retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 I henhold til traktatens artikel 48 sikres arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, og den forudsætter afskaffelse af enhver i nationaliteten begrundet forskelsbehandling af medlemsstaternes arbejdstagere for så vidt angår beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår.

4 Artikel 7, stk. 1 og 2, i Rådets forordning (EØF) nr. 1612/68 af 15. oktober 1968 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet (EFT 1968 II, s. 467), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2434/92 af 27. juli 1992 (EFT L 245, s. 1, herefter »forordning nr. 1612/68«), bestemmer:

»1. En arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, må ikke på grund af sin nationalitet behandles anderledes på de øvrige medlemsstaters område end indenlandske arbejdstagere med hensyn til beskæftigelses- og arbejdsvilkår, navnlig for så vidt angår aflønning, afskedigelse og, i tilfælde af arbejdsløshed, genoptagelse af beskæftigelse i faget eller genansættelse.

2. Arbejdstageren nyder samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere.«

5 Det anføres i sjette betragtning til Rådets direktiv 93/96/EØF af 29. oktober 1993 om opholdsret for studerende (EFT L 317, s. 59), at indehaverne af opholdsret ikke må blive til en urimelig byrde for de offentlige finanser i værtsmedlemsstaten.

6 Direktivets syvende betragtning lyder:

»under de nugældende fællesskabsretslige bestemmelser falder [...] støtte til studerendes underhold ikke ind under traktatens anvendelsesområde i henhold til dens artikel 7«.

7 Nævnte direktivs artikel 3 bestemmer:

»Dette direktiv giver ikke studerende med ret til ophold ret til at få udbetalt uddannelsesstøtte i værtsmedlemsstaten.«

Nationale bestemmelser

8 Bestemmelserne om og betingelserne for retten til uddannelsesstøtte fremgår i østrigsk lovgivning af Studienförderungsgesetz. I denne lovs § 2 bestemmes, at østrigske statsborgere (§ 2, første punktum, og § 3) såvel som udenlandske statsborgere og statsløse, som kan sidestilles hermed (§ 2, andet punktum, og § 4), kan anmode om den støtte, der er omfattet af loven, idet der for så vidt angår sidstnævnte grupper af personer henvises til fællesskabsretten.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at sagsøgeren i hovedsagen, Franca Ninni-Orasche, er italiensk statsborger og har været gift med en østrigsk statsborger siden den 18. januar 1993. Hun har haft bopæl i Østrig siden den 25. november 1993 og havde en opholdstilladelse i denne medlemsstat med gyldighed indtil 10. marts 1999. Denne tilladelse gav hende mulighed for at finde lønnet eller ulønnet beskæftigelse og at udføre arbejde på østrigsk område på samme betingelser som østrigske arbejdstagere.

10 Franca Ninni-Orasche var beskæftiget som tjener i Østrig i en tidsbegrænset periode fra den 6. juli 1995 til den 25. september 1995, med den opgave at tage imod betalinger for en østrigsk restaurationsvirksomhed. Ud over at tage imod betalinger havde hun ligeledes ansvar for lageret samt indkøb og opmagasinering af de tilbudte varer. Den 16. oktober 1995 bestod hun studentereksamen i Italien inden for rammerne af et aftenkursus, som alene krævede hendes tilstedeværelse i forbindelse med eksamen. Hun erhvervede således et teknisk diplom (»Maturità tecnica — Diploma di ragioniere e perito commerciale«), som gav hende ret til at indskrive sig på et østrigsk universitet.

11 Mellem oktober 1995 og marts 1996 søgte Franca Ninni-Orasche beskæftigelse i Østrig svarende til hendes uddannelse og erhvervserfaring, idet hun sendte uopfordrede ansøgninger til hoteller og til en bank, dog uden held. I marts 1996 begyndte hun således studier i romanske sprog og litteratur med speciale i italiensk og fransk ved universitet i Klagenfurt (Østrig).

12 Den 16. april 1996 ansøgte Franca Ninni-Orasche om uddannelsesstøtte i medfør af Studienförderungsgesetz. Da denne ansøgning blev afslået af de lokale myndigheder, påklagede hun afgørelsen til Bundesminister für Wissenschaft,

Verkehr und Kunst, som ligeledes afslog ansøgningen. Franca Ninni-Orasche besluttede herefter at anlægge sag til prøvelse af ministeriets beslutning ved Verfassungsgerichtshof (forfatningsdomstolen) (Østrig). Forfatningsdomstolen gav hende ikke medhold, men for så vidt angår en supplerende påstand henviste den sagsøgeren til at anlægge sag ved Verwaltungsgerichtshof.

13 Verwaltungsgerichtshof har under henvisning til Domstolens praksis vedrørende traktatens artikel 48 og artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1612/68 anført, at det først og fremmest må afgøres, om Franca Ninni-Orasche har opnået status som arbejdstager. For så vidt angår dette forhold spørger den forelæggende ret, om den kortvarige beskæftigelse, som sidstnævnte havde, kan anses for en faktisk og reel beskæftigelse, der giver hende status som arbejdstager under hensyn til Domstolens praksis på området (dom af 23.3.1982, sag 53/81, Levin, Sml. s. 1035, præmis 17, og af 26.2.1992, sag C-357/89, Raulin, Sml. I, s. 1027).

14 Den forelæggende ret har videre henvist til, at i overensstemmelse med nævnte retspraksis stilles der på området for støtte til videregående uddannelser krav om sammenhæng mellem den tidligere udøvede beskæftigelse og de studier, der følges, med undtagelse af de tilfælde, hvor en vandrende arbejdstager ufrivilligt er blevet arbejdsløs og derfor på grund af arbejdsmarkedssituationen er tvunget til at tage en omskoling inden for en anden erhvervsgren.

15 I lyset af denne retspraksis spørger den forelæggende ret, om afslutningen af et ansættelsesforhold, som fra starten var tidsbegrænset, skal anses for en frivillig eller ufrivillig handling fra arbejdstagerens side, og om det herved spiller en rolle, hvilke anstrengelser den pågældende gør sig for at finde anden beskæftigelse i værtsmedlemsstaten forud for, at studierne påbegyndes, og de kvalifikationer, der er nødvendige for at indskrive sig på universitetet, erhverves.

16 Endelig har den forelæggende ret anført, at det i lyset af dommen af 21. juni 1988 (sag 39/86, Lair, Sml. s. 3161, præmis 43), ligeledes skal vurderes, inden for rammerne af hovedsagen, om Franca Ninni-Orasches ansøgning om uddannelsesstøtte har karakter af misbrug, hvilket indebærer, at de fællesskabsbestemmelser, der giver ret til uddannelsesstøtte, og som forbyder forskelsbehandling, ikke finder anvendelse.

17 Det er i lyset af disse retlige og faktiske omstændigheder, at Verwaltungsgerichtshof har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Medfører en EU-statsborgers kortvarige (i nærværende sag toenhalv måned) og på forhånd tidsbegrænsede arbejde i en medlemsstat, hvis statsborgerskab den pågældende borger ikke har, at vedkommende borger erhverver status som arbejdstager i henhold til traktatens artikel 48 [...]?

b) Har det i forbindelse med vurderingen af, om den pågældende borger har status som arbejdstager i ovennævnte bestemmelses forstand, nogen betydning,

i) at den pågældende først nogle år efter sin indrejse i værtslandet påbegyndte dette arbejde,

ii) at den pågældende først kort tid efter ophøret af sit kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold ved en eksamen i sit hjemland har erhvervet de nødvendige kvalifikationer for adgang til et universitetsstudium i værtslandet,

iii) at den pågældende i tidsmæssig tilknytning til det kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold indtil påbegyndelsen af sit studium har gjort sig anstrengelser for at finde et nyt arbejde?

2) Såfremt spørgsmålet under punkt 1 — om den pågældende har status som (vandrende) arbejdstager — besvares bekræftende:

a) Ophører et på forhånd tidsbegrænset ansættelsesforhold frivilligt ved arbejdsperiodens udløb?

b) Hvis dette spørgsmål besvares bekræftende, har nedenstående omstændigheder alene eller sammen med det andet her nævnte faktum — med hensyn til bedømmelsen af, om ansættelsesforholdets afslutning var frivilligt henholdsvis ufrivilligt — da betydning,

i) at den pågældende først kort tid efter ansættelsesforholdets afslutning ved en eksamen i sit hjemland har erhvervet de nødvendige kvalifikationer for adgang til et universitetsstudium i værtslandet, og/eller

ii) at den pågældende i direkte tilknytning dertil og indtil påbegyndelsen af sit studium har gjort sig anstrengelser for at finde et nyt arbejde?

Har det i den forbindelse betydning for besvarelsen af spørgsmålet, om det nye arbejde, som den pågældende gør sig anstrengelser for at opnå, efter sin art er en slags fortsættelse af det afsluttede tidsbegrænsede arbejde på et sammenligneligt (lavt) niveau, eller om det er et arbejde, der svarer til den i mellemtiden erhvervede højere eksamen?«

Første spørgsmål

18 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, om en tidsbegrænset beskæftigelse på toenhalv måned, der udføres af en borger i en medlemsstat på en anden medlemsstats område, hvis statsborgerskab vedkommende ikke har, kan give vedkommende status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand, og for det andet, om omstændigheder, der ligger forud for og efter beskæftigelsesperioden er relevante i denne sammenhæng, såsom den omstændighed, at vedkommende:

— først flere år efter sin indrejse i værtsmedlemsstaten udførte denne beskæftigelse,

— kort tid efter ophøret af sit kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold, ved en eksamen i sit hjemland har erhvervet de nødvendige kvalifikationer for adgang til et universitetsstudium i værtsmedlemsstaten, eller

— i tidsmæssig tilknytning til det kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold indtil påbegyndelsen af sit studium har gjort sig anstrengelser for at finde et nyt arbejde.

Indlæg for Domstolen

19 Alle de regeringer, der har afgivet indlæg for Domstolen, såvel som Kommissionen er enige om, at et kortvarigt ansættelsesforhold, hvis varighed er fastsat fra starten, ikke i sig selv udelukker anerkendelse af status som arbejdstager i henhold til traktatens artikel 48. De har henvist til Domstolens praksis, hvorefter en person, der udøver en reel og faktisk beskæftigelse, bortset fra beskæftigelse af så ringe omfang, at den fremtræder som rent marginal eller supplerende, skal anses for arbejdstager.

20 Ifølge den tyske regering og Kommissionen giver en kortvarig beskæftigelse, der fra starten er fastsat tidsbegrænset, der udføres af en fællesskabsborger i en medlemsstat, hvis statsborgerskab vedkommende ikke har, denne borger status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand. Den tyske regering og Kommissionen er af den opfattelse, at den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen ved flere lejligheder har søgt arbejde eller nyt arbejde, der svarer til de øgede kvalifikationer, som hun har erhvervet efter udløbet af den tidsbegrænsede ansættelseskontrakt, såvel som det forhold, at hun ved en eksamen i oprindelsesmedlemsstaten har erhvervet de nødvendige kvalifikationer for adgang til et universitetsstudium, er uden betydning i den forbindelse.

21 Den østrigske, den danske og Det Forenede Kongeriges regeringer har gjort gældende, at den forelæggende ret skal vurdere samtlige omstændigheder i hovedsagen på grundlag af objektive kriterier, med henblik på at afgøre, om den pågældende person, i stedet for at søge virkeligt at udøve sin ret til fri bevægelighed som arbejdstager, i realiteten havde til hensigt at studere i en anden medlemsstat end sin hjemstat og således har forsøgt at skabe en situation, hvori hun fremstår som en arbejdstager, med det ene formål at få adgang til fordele såsom uddannelsesstøtte. I denne forbindelse er nævnte regeringer af den opfattelse, at de omstændigheder, som den forelæggende ret har henvist i sit første spørgsmål, er særligt relevante.

22 Den danske regering har i denne henseende tilføjet, at den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen alene udøvede lønnet beskæftigelse i toenhalv måned i løbet af et ophold på toethalvt år i værtsmedlemsstaten, ligeledes skal tages i betragtning af den forelæggende ret med henblik på at afgøre, om den pågældende beskæftigelse havde en marginal og supplerende karakter.

Domstolens svar

23 Indledningsvis bemærkes, at ifølge fast retspraksis er arbejdstagerbegrebet i traktatens artikel 48's forstand et fællesskabsretligt begreb, som ikke må fortolkes snævert (jf. i denne retning dom af 3.7.1986, sag 66/85, Lawrie-Blum, Sml. s. 2121, præmis 16, af 21.6.1988, sag 197/86, Brown, Sml. s. 3205, præmis 21, af 26.2.1992, sag C-3/90, Bernini, Sml. I, s. 1071, præmis 14, og af 8.6.1999, sag C-337/97, Meeusen, Sml. I, s. 3289, præmis 13).

24 Desuden skal dette begreb defineres ud fra objektive kriterier, der kendetegner ansættelsesforholdet og de pågældende personers rettigheder og forpligtelser. Det væsentligste kendetegn ved et ansættelsesforhold er, at en person i en vis periode præsterer ydelser mod vederlag for en anden og efter dennes anvisninger (jf. Lawrie-Blum-dommen, præmis 17, dom af 31.5.1989, sag 344/87, Bettray, Sml. s. 1621, præmis 12, og Meeusen-dommen, præmis 13).

25 I lyset af denne retspraksis bemærkes, at den omstændighed, at en lønnet beskæftigelse er kortvarig, ikke i sig selv udelukker beskæftigelsen fra traktatens artikel 48's anvendelsesområde.

26 For at blive anset for arbejdstager skal en person dog udøve en reel og faktisk beskæftigelse, som ikke er af så ringe omfang, at den fremtræder som rent marginal og supplerende (jf. bl.a. Levin-dommen, præmis 17, og Meeusen-dommen, præmis 13).

27 I forbindelse med vurderingen af denne betingelse skal den forelæggende ret lægge objektive kriterier til grund og foretage en samlet vurdering af samtlige omstændigheder i sagen, der angår såvel de pågældende aktiviteter som det relevante ansættelsesforhold.

28 Det bemærkes, at for at vurdere, om en beskæftigelse kan give status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand, er forhold vedrørende den berørte persons adfærd før og efter beskæftigelsesperioden uden relevans for tilvejebringelsen af status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand. Disse forhold har nemlig ingen forbindelse med de objektive kriterier, der er opregnet i den retspraksis, der er henvist til i denne doms præmis 23 og 24.

29 Navnlig har de tre omstændigheder, som den forelæggende ret har henvist til, nemlig det forhold, at den pågældende først flere år efter ankomsten til værtsmedlemsstaten var beskæftiget som tjener, at hun kort tid efter sin korte beskæftigelse fik et eksamensbevis, der gav hende adgang til at indskrive sig ved universitetet i nævnte medlemsstat, og at hun ikke efter afslutningen af nævnte beskæftigelse søgte ny beskæftigelse, hverken betydning for den eventuelle supplerende karakter af den beskæftigelse, som sagsøgeren i hovedsagen udførte, eller for ansættelsesforholdet.

30 Af samme grunde må også den danske regerings opfattelse, hvorefter det for at vurdere den reelle og effektive karakter af en lønnet beskæftigelse er nødvendigt at tage hensyn til denne beskæftigelses kortvarige karakter i forhold til den pågældende persons samlede ophold i værtsmedlemsstaten, hvilket i hovedsagen var toethalvt år, forkastes.

31 Hvad endelig angår argumenterne om, at den forelæggende ret på grundlag af omstændighederne i hovedsagen har pligt til at vurdere, om sagsøgeren i hovedsagen har haft hensigt til misbrug ved at skabe en situation, der gør det muligt for hende at påberåbe sig status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand for at få de fordele, som denne status giver, er det tilstrækkeligt at bemærke, at det eventuelle misbrug af de rettigheder, som fællesskabsretten giver i kraft af bestemmelserne om arbejdskraftens frie bevægelighed, forudsætter, at den pågældende person falder ind under traktatens personelle anvendelsesområde ved at opfylde kriterierne for at blive anset for »arbejdstager« i nævnte bestemmelses forstand. Det følger heraf, at spørgsmålet om misbrug af rettigheder ikke har nogen betydning for besvarelsen af det første spørgsmål.

32 Under hensyn til ovenstående bemærkninger skal det første spørgsmål besvares med, at en tidsbegrænset beskæftigelse på toenhalv måned, der udføres af en borger i en medlemsstat på en anden medlemsstats område, hvis statsborgerskab vedkommende ikke har, kan give vedkommende status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand, for så vidt som beskæftigelsen ikke har en marginal og supplerende karakter.

Det tilkommer den forelæggende ret at foretage den nødvendige vurdering af de faktiske omstændigheder med henblik på at afgøre, om det er tilfældet i den sag, som er blevet indbragt for den. Omstændigheder, der ligger forud for og efter beskæftigelsesperioden, såsom den omstændighed, at vedkommende:

— først flere år efter sin indrejse i værtsmedlemsstaten udførte denne beskæftigelse

— kort tid efter ophøret af sit kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold, ved en eksamen i sit hjemland har erhvervet de nødvendige kvalifikationer for adgang til et universitetsstudium i værtsmedlemsstaten, eller

— i tidsmæssig tilknytning til det kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold indtil påbegyndelsen af sit studium har gjort sig anstrengelser for at finde et nyt arbejde

er uden relevans i den forbindelse.

Andet spørgsmål

33 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en fællesskabsborger, såsom sagsøgeren i hovedsagen, forudsat at vedkommende har status som vandrende arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand, er frivilligt arbejdsløs i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den relevante del af Domstolens praksis, alene som følge af, at den pågældendes ansættelseskontrakt — som fra starten var tidsbegrænset — ophører.

34 Ifølge den retspraksis, der er henvist til i den foregående præmis, består visse rettigheder, der beror på de vandrende arbejdstageres status som arbejdstagere, selv om de pågældende ikke længere er i beskæftigelse (jf. Lair-dommen, præmis 36, og dom af 24.9.1998, sag C-35/97, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 5325, præmis 41).

35 På området for støtte til universitetsstudier skal en borger fra en anden medlemsstat, der i værtsmedlemsstaten — efter dér at have udøvet en erhvervsmæssig beskæftigelse — har indledt et universitetsstudium, der afsluttedes med et erhvervskvalificerende eksamensbevis, anses for at have bevaret sin status som arbejdstager og kan dermed nyde fordel af artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1612/68, såfremt der er sammenhæng mellem den tidligere erhvervsmæssige

beskæftigelse og det pågældende studium. Denne betingelse kan dog ikke stilles, når der er tale om en vandrende arbejdstager, der ufrivilligt er blevet arbejdsløs, og som på grund af forholdene på arbejdsmarkedet er nødt til at omskole sig i et andet fag (jf. i denne retning Lair-dommen, præmis 39, og Raulin-dommen, præmis 21).

36 Denne konstatering fører dog ikke til, at en borger i en medlemsstat kan rejse til en anden medlemsstat alene med det formål dér at nyde fordel, efter en meget kort periode med erhvervsmæssig beskæftigelse, af ordningen med støtte til studerende. De pågældende fællesskabsbestemmelser ikke er til hinder for, at der træffes foranstaltninger over for sådanne misbrug (jf. i denne retning Lair-dommen, præmis 43).

Indlæg for Domstolen

37 Den østrigske, den tyske og Det Forenede Kongeriges regering har for det første gjort gældende, at den omstændighed, at en ansættelseskontrakts varighed er tidsbegrænset og dermed på forhånd accepteret af den pågældende arbejdstager, er til hinder for, at det kan antages, at denne arbejdstager efter kontraktens udløb er ufrivilligt arbejdsløs. Den tyske regering har i denne forbindelse tilføjet, at begrebet ufrivilligt arbejdsløs i Domstolens praksis' forstand alene omfatter afskedigelser.

38 For det andet har disse regeringer anført, at det er ubestrideligt, at der ikke findes en sammenhæng mellem Franca Ninni-Orasches beskæftigelse inden for restaurationsbrancen og hendes studier i romanske sprog og litteratur.

39 Derimod har Kommissionen under henvisning til Domstolens praksis vedrørende afgørelse nr. 1/80 vedtaget af Associeringsrådet den 19. september 1980 om

udvikling af associeringen mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Tyrkiet, navnlig dom af 23. januar 1997 (sag C- 171/95, Tetik, Sml. I, s. 329, præmis 38 og 39), gjort gældende, at ophøret af et ansættelsesforhold, der fra starten var tidsbegrænset, på grund af kontraktens udløb, generelt ikke kan anses for at være et resultat af arbejdstagerens personlige vilje. Under disse omstændigheder ville Franca Ninni-Orasche, i hovedsagen, efter Kommissionens opfattelse være ufrivilligt arbejdsløs.

40 Kommissionen er imidlertid af den opfattelse, at ingen oplysninger i sagen peger på, at det var situationen på arbejdsmarkedet, der hindrede sagsøgeren i hovedsagen i at finde ny erhvervsmæssig beskæftigelse inden for andre områder end det, hvor hun tidligere var beskæftiget. Følgelig har hun mistet sin status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand.

Domstolens svar

41 Indledningsvis bemærkes, at det tilkommer den forelæggende ret at foretage den nødvendige vurdering af faktum for under anvendelse af den retspraksis, der er henvist til i denne doms præmis 35-37, at afgøre, om der er sammenhæng mellem sagsøgeren i hovedsagens tidligere lønnede beskæftigelse og de efterfølgende studier, om sagsøgeren var ufrivilligt arbejdsløs, og om situationen på arbejdsmarkedet tvang hende til at foretage en omskoling, eller om hun udøvede denne beskæftigelse alene med det formål at nyde godt af støtteordningen for studerende i værtsmedlemsstaten.

42 Imidlertid er det i denne forbindelse vigtigt at understrege, at det forhold alene, at en ansættelseskontrakt fra starten er indgået for en begrænset periode, ikke

nødvendigvis kan føre til den konklusion, at når den pågældende kontrakt udløber, er vedkommende arbejdstager frivilligt arbejdsløs.

43 Selv om det er korrekt, at en ansættelseskontrakt normalt er et resultat af forhandlinger, forholder det sig ikke desto mindre således, at de tilfælde, hvor arbejdstageren ikke har nogen indflydelse på varigheden og typen af den ansættelseskontrakt, som vedkommende indgår med en eventuel arbejdsgiver, ikke er sjældne. Tværtimod — således som generaladvokaten har anført i punkt 53 og 54 i forslag til afgørelse — er tidsbegrænsede ansættelseskontrakter inden for visse sektorer sædvanlige af forskellige grunde, såsom arbejdets karakter af sæsonarbejde, den omstændighed, at det pågældende marked er konjunkturfølsomt, eller nationale arbejdsretlige bestemmelsers eventuelt manglende fleksibilitet.

44 I forbindelse med vurderingen af, om sagsøgeren i hovedsagen var frivilligt eller ufrivilligt arbejdsløs, skal den forelæggende ret navnlig tage forhold, såsom sædvane inden for den pågældende erhvervssektor, muligheden for at finde beskæftigelse, som ikke er tidsbegrænset inden for denne sektor, interessen i alene at indgå i et ansættelsesforhold i en begrænset periode, eller mulighederne for forlængelse af ansættelseskontrakten, i betragtning.

45 Derimod er de forhold, som den forelæggende ret har nævnt, nemlig den omstændighed, at den pågældende efter ansættelseskontraktens udløb erhvervede et eksamensbevis, der gav hende ret til at indskrive sig på et universitet i værtsmedlemsstaten, samt jobsøgning umiddelbart efter ansættelsesforholdets ophør eller den type eller det niveau af beskæftigelse, den pågældende søgte, ikke nødvendigvis relevante i denne forbindelse. Sådanne omstændigheder kunne nemlig gøre sig gældende både i tilfælde af, at sagsøgeren i hovedsagen var ufrivilligt arbejdsløs og frivilligt arbejdsløs.

46 Imidlertid kan disse elementer vise sig at være relevante i forbindelse med vurderingen i det foreliggende tilfælde af spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgeren i hovedsagen udførte en lønnet beskæftigelse i en kort periode alene med det formål at drage fordel af støtteordningen for studerende i værtsmedlemsstaten.

47 Det skal yderligere tilføjes, at inden for rammerne af denne vurdering skal det for det første ligeledes tages i betragtning, at sagsøgeren i hovedsagen forekommer at være indrejst i værtsmedlemsstaten ikke kun med det formål for øje dér at nyde fordel af støtteordningen for studerende, men for dér at leve sammen med sin ægtefælle, der er borger i denne stat, og for det andet, at hun har lovligt ophold i værtsmedlemsstaten.

48 I lyset af ovenstående bemærkninger skal det andet spørgsmål besvares med, at en fællesskabsborger, såsom sagsøgeren i hovedsagen, er, forudsat at vedkommende har status som vandrende arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand, ikke nødvendigvis frivilligt arbejdsløs i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den relevante del af Domstolens praksis, alene som følge af, at den pågældendes ansættelseskontrakt — som fra starten var tidsbegrænset — ophører.

Sagens omkostninger

49 De udgifter, der er afholdt af den østrigske, den danske og Det Forenede Kongeriges regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Verwaltungsgerichtshof ved kendelse af 13. september 2001, for ret:

1) **En tidsbegrænset beskæftigelse på toenhalv måned, der udføres af en borger i en medlemsstat på en anden medlemsstats område, hvis statsborgerskab vedkommende ikke har, kan give vedkommende status som arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand (efter ændring nu artikel 39 EF), for så vidt som beskæftigelsen ikke har en marginal og supplerende karakter.**

Det tilkommer den forelæggende ret at foretage den nødvendige vurdering af de faktiske omstændigheder med henblik på at afgøre, om det er tilfældet i den sag, som er blevet indbragt for den. Omstændigheder, der ligger forud for og efter beskæftigelsesperioden, såsom den omstændighed, at vedkommende:

— **først flere år efter sin indrejse i værtsmedlemsstaten udførte denne beskæftigelse**

— kort tid efter ophøret af sit kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold, ved en eksamen i sit hjemland har erhvervet de nødvendige kvalifikationer for adgang til et universitetsstudium i værtsmedlemsstaten, eller

— i tidsmæssig tilknytning til det kortvarige, tidsbegrænsede ansættelsesforhold indtil påbegyndelsen af sit studium har gjort sig anstrengelser for at finde et nyt arbejde

er uden relevans i den forbindelse.

2) En fællesskabsborger, såsom sagsøgeren i hovedsagen, er, forudsat at vedkommende har status som vandrende arbejdstager i traktatens artikel 48's forstand, ikke nødvendigvis frivilligt arbejdsløs i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den relevante del af Domstolens praksis, alene som følge af, at den pågældendes ansættelseskontrakt — som fra starten var tidsbegrænset — ophører.

Puissochet Gulmann Skouris

Macken Colneric

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. november 2003.

R. Grass V. Skouris

Justitssekretær Præsident